

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพนับว่าเป็นหัวใจที่สำคัญ ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 10 วรรคสี่ ว่า “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคล นั้น ๆ ” (รุ่ง แก้วแดง, 2544, หน้าคำนำ) ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพผู้อัจฉริยภาพของเด็ก เพื่อให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละคนนั้น โรงเรียนแต่ละแห่งจะต้องปรับ โครงสร้างพื้นฐานทางการศึกษาทั้งระบบ และยุทธวิธีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของเด็ก โดยเน้นวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกอย่างหลากหลายตามศักยภาพ (อุษณีย์ โพธิสุข, 2543, หน้า 17) สำหรับการจัดการศึกษาในประเทศไทย ชาญชัย อินทรสุวรรณ์ (ม.ป.ป., หน้า 4-5) ได้กล่าวถึงลักษณะการเรียนการสอนที่ปฏิบัติกันมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันว่า ส่วนใหญ่การเรียนการสอนจะเป็นแบบมีครูเป็นศูนย์กลางดังนั้น การเรียนจึง ไม่บรรลุจุดประสงค์เท่าที่ควร เพราะการจัดห้องเรียนที่มีครูเป็นศูนย์กลางนั้น ทั้งครูและนักเรียนต่างก็หันหน้าเข้าหากันโดยมีครูเป็น “ผู้พูด” นักเรียนเป็น “ผู้ฟัง” ครูเขียนบนกระดานดำ นักเรียนก็ลอกข้อความที่ครูเขียนลงในสมุด บางครั้งก็จดตามคำบอกของครู ซึ่งจากผลการเรียนในลักษณะนี้ เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่ที่ขาดคุณลักษณะสำคัญในการดำเนินชีวิตในสังคมสมัยใหม่ 5 ประการคือ 1. ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น 2. ไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง 3. ไม่รู้จักการทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ 4. ไม่รู้จักการแสวงหาความรู้เอง 5. ไม่มีความรับผิดชอบ

นวัตกรรมทางการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญมากขึ้นในการศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับโรงเรียน การเรียนการสอนมิได้ฝึกแต่เพียงการอ่าน พูด ฟังและเขียน แต่ผู้เรียนจะต้องฝึกทักษะการใช้ประสาทสัมผัสทุกอย่าง การใช้ภาษา ท่าทาง ภาพ และของจริงประกอบในการเรียน การสอนจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ชัดเจนขึ้นและลึกซึ้งมากขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นต้องส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนระดับโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น (Beswick, 1975, pp. 27-36 อ้างถึงใน อุษณีย์ โพธิสุข, 2543, หน้า 20)

ดังนั้นนักการศึกษาได้พยายามศึกษาค้นคว้าวิธีการสอนแบบใหม่ ๆ โดยมีแนวคิดที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์มีการเรียนรู้ตลอดเวลาทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ ทั้งในโรงเรียน ที่บ้านและ

ทุกหนทุกแห่ง ทำอย่างไรจึงจะช่วยให้เกิด “การศึกษาร้อยเปอร์เซ็นต์” ซึ่งหมายถึงการศึกษาทุกช่วง
 ขณะของการดำเนินชีวิต มิใช่แต่การศึกษาภายในห้องเรียนเท่านั้น เพราะโดยแท้จริงแล้วในแต่ละ
 คนใช้เวลาในโรงเรียนเพียง 18% ของเวลาทั้งหมด ส่วนเวลาที่เหลืออีก 82% เป็นเวลาที่นักเรียนอยู่ที่
 บ้านหรือในชุมชนต่าง ๆ ซึ่งเป็นเวลาที่นักเรียนควรจะได้ศึกษาสิ่งต่าง ๆ ที่มีคุณค่าต่อชีวิต อาจ
 สัมพันธ์กับหลักสูตรที่โรงเรียน หรือที่นอกเหนือจากหลักสูตรก็ได้ เวลา 82% นอกเหนือจากเวลาที่
 นักเรียนอยู่ในโรงเรียน จึงควรเป็นเวลาที่มีคุณค่าต่อการศึกษาด้วยเช่นกัน (อรพรรณ พรสิมา, 2542,
 หน้า 1) ซึ่งสอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้
 ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมี
 พระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย
 ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผล
 ประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติทรัพยากร
 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้าง
 สรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียน
 ทุกคนมีความสามารถเรียนรู้พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัด
 การศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (วิสิทธิ์
 โรจน์พจนรัตน์, 2542, หน้า 10-17) เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ครู ผู้บริหาร
 สถานศึกษา ผู้บริหาร การศึกษา และบุคคลทางการศึกษาจึงจำเป็นต้องจัดสภาพแวดล้อมและ
 บรรยากาศในโรงเรียนและในห้องเรียน ให้กระตุ้นความสนใจของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียน
 แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ให้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ฝึกฝนทักษะการคิด ได้พัฒนาทักษะทางสังคม
 การอยู่และทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้ฝึกควบคุมอารมณ์ ได้ฝึกและพัฒนาจิต เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นราก
 ฐานสำคัญสำหรับการศึกษาลดตลอดชีวิต ซึ่งในที่สุดจะทำให้ให้นักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่สามารถ
 ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมสมัยใหม่ได้อย่างมีคุณภาพ (อรพรรณ พรสิมา, 2542, หน้า 2)

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามแนวคิดข้างต้นกระทำได้หลายวิธี การจัดการ
 ศึกษาแนวใหม่ มุ่งพัฒนาโครงสร้างให้เอื้อต่อระบบทางการศึกษาในโรงเรียนตามปกติทุกโรงเรียน
 เพื่อที่จะพัฒนาความสามารถของเด็กทุกคน หน่วยงานสนับสนุนการเรียนการสอนในปัจจุบันมี
 หลายลักษณะ และมีชื่อเรียกต่าง ๆ กันเช่น ศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา ศูนย์วิทยบริการ ศูนย์สื่อ
 การศึกษา และศูนย์โสตทัศนศึกษา ศูนย์เหล่านี้มีหลักการดำเนินงานคล้ายคลึงกัน คือมุ่งสนับสนุน
 การเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ส่วนรายละเอียดในการดำเนินงานอาจจะแตกต่างกันบ้างตาม
 สภาพความพร้อมของสถานศึกษา ส่วนใหญ่นเน้นการบริการครูเป็นสำคัญ มีบางแห่งที่ให้บริการ
 นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาหรือนิสิตนักศึกษา ส่วนการบริการนักเรียนระดับประถมศึกษา

เท่าที่มีอยู่ก็คือ บริการห้องสมุดและห้องปฏิบัติการสำหรับกลุ่มวิชาต่าง ๆ การเข้าใช้ห้องปฏิบัติการส่วนใหญ่มีครูเป็นผู้ดำเนินการสอน หรือมีครูเป็นศูนย์กลางของกิจกรรม

จากสถานการณ์ดังกล่าวทำให้มีการศึกษาหาแนวทรรรมใหม่ ๆ มาใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กจนมีผู้ศึกษาเรื่องศูนย์วิทยพัฒนาซึ่งเป็นศูนย์ที่เน้นการให้บริการนักเรียนประถมศึกษา โดยที่นักเรียนเป็นผู้รับผิดชอบตนเอง จึงได้มีโครงการศูนย์วิทยพัฒนาซึ่งพัฒนามาจากศูนย์วิทยาการใช้หลักการกระบวนการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้เด็กเป็นเด็กเก่ง เด็กดีและมีความสุข (โสภา โกมลนาค, 2539, หน้า 3-4) โดยคำนึงถึงองค์ประกอบ 4 อย่างคือ 1. เทคนิคการสอนของครู 2. การสร้างสิ่งแวดล้อมเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ 3. การให้ความสำคัญต่อการแนะแนวและจิตวิทยา 4. การประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงาน เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานด้านวิชาการ งานบุคลากร ชุกรและการเงิน งานอาคารสถานที่ และศึกษาความรู้ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับการดำเนินงานในโครงการศูนย์วิทยพัฒนา โดยศึกษาถึงผลการดำเนินงาน ของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดอุดรดิคต์ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของปรัชญาการศึกษาแนวใหม่ ซึ่งจะทำให้เด็กทุกคน เป็นเด็กที่คิดเป็น ทำเป็น และเป็นเด็กที่มีความสามารถโดดเด่น ได้มีโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ รวมทั้งเด็กที่มีความสามารถทางสติปัญญาปานกลางได้พัฒนาความสามารถของตนเองเต็มตามศักยภาพของตนเอง และช่วยกระตุ้นเด็กที่มีความสามารถต่ำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. ศึกษาสภาพความเป็นจริงในการจัดศูนย์วิทยพัฒนา
2. ศึกษาบทบาทของครูประจำศูนย์วิทยพัฒนา
3. เปรียบเทียบเจตคติของผู้บริหารและครู ที่มีต่อการดำเนินงานของโรงเรียนในการจัดศูนย์วิทยพัฒนา
4. ศึกษาข้อเสนอแนะการดำเนินงานของโรงเรียนในการจัดศูนย์วิทยพัฒนา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ข้อมูลการดำเนินงานจัดทำศูนย์วิทยพัฒนาของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดอุดรดิคต์ครั้งนี้สามารถนำไปประกอบการพิจารณาของผู้เกี่ยวข้องเพื่อวางแผนปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานสร้างความเข้าใจและเจตคติต่อการจัดทำศูนย์วิทยพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

คำถามเพื่อการวิจัย

1. สภาพความเป็นจริงการจัดทำศูนย์วิทย์พัฒนาเป็นอย่างไร
2. บทบาทของครูประจำศูนย์วิทย์พัฒนาอยู่ในระดับใด
3. ผู้บริหารและครูมีเจตคติในการจัดทำศูนย์วิทย์พัฒนาแตกต่างกันหรือไม่

ขอบเขตการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 6 คน และครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 54 คน ในโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่จัดศูนย์วิทย์พัฒนา จำนวน 6 แห่ง

2. ตัวแปรที่จะศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพความเป็นจริงในการจัดทำศูนย์วิทย์พัฒนา และเจตคติของ

ครู

- 2.1 สภาพความเป็นจริงในการดำเนินงานของโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดอุดรดิตถ์ ที่จัดศูนย์วิทย์พัฒนา ใน 4 ด้าน ได้แก่

- 2.1.1 ด้านวิชาการ
- 2.1.2 ด้านบุคลากร
- 2.1.3 ด้านธุรการและการเงิน
- 2.1.4 ด้านอาคารสถานที่

- 2.2 บทบาทของครูประจำศูนย์ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนในการจัดศูนย์วิทย์พัฒนา

- 2.3 เจตคติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โรงเรียนเทศบาลอุดรดิตถ์ หมายถึง โรงเรียนเทศบาลในจังหวัดอุดรดิตถ์ที่มีการจัดทำศูนย์วิทย์พัฒนา
2. ศูนย์วิทย์พัฒนา หมายถึง ศูนย์การเรียนรู้ที่ทำหน้าที่ให้นักเรียนแสดงความสามารถอย่างเต็มตามศักยภาพ
3. ผู้บริหาร หมายถึง ครูใหญ่หรือผู้ช่วยครูใหญ่ด้านวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จังหวัดอุดรดิตถ์ที่จัดทำศูนย์วิทย์พัฒนา

4. ครูประจำศูนย์วิทย์พัฒนา หมายถึง ครูผู้มีหน้าที่ในการดูแลการเข้ามาใช้ ศูนย์วิทย์พัฒนาและสังเกตการใช้ศูนย์วิทย์พัฒนาของนักเรียน

5. ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

6. การจัดทำ หมายถึง การดำเนินงานศูนย์วิทย์พัฒนาให้ได้ตามจุดมุ่งหมายของการจัดตั้งศูนย์ดังกล่าว

7. สภาพความเป็นจริง หมายถึง การปฏิบัติงานจริงของโรงเรียนในการจัดทำ ศูนย์วิทย์พัฒนา ในด้านงานวิชาการ งานบุคลากร งานธุรการการเงิน และงานอาคารสถานที่

7.1 งานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน และการจัดสภาพแวดล้อม

7.2 งานบุคลากร หมายถึง การได้รับความรู้และการดำเนินการในด้าน เกี่ยวกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษ การจัดการเรียนการสอน การสรรหาบุคลากร การวางแผนการจัดกิจกรรม และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

7.3 งานธุรการและการเงิน หมายถึง งานธุรการต่าง ๆ เช่น งานพัสดุ ครุภัณฑ์ การดำเนินการเกี่ยวกับด้านการจัดงบประมาณ

7.4 งานอาคารสถานที่ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับด้านการจัดอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องเรียนพิเศษ อาคารประกอบ และบริเวณโรงเรียน

8. เจตคติของครู หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนในการจัดทำศูนย์วิทย์พัฒนาสามารถวัดได้จากแบบวัดเจตคติของครู

9. บทบาทครูประจำศูนย์ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความสามารถพิเศษและความรู้พื้นฐานในสาขาวิชาต่าง ๆ ของผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานในศูนย์วิทย์พัฒนา